

3 Tidal Testing Centre

4 DONG Energy Solar Challenge

5 Gasopslag Bergermeer

7 Congres E18o

LNG: nieuwe motor voor de energiesector

Een nieuwe brandstof voor de transport- en scheepvaartindustrie die ook nog eens een economische motor voor het Noorden kan worden: dat is LNG, oftewel Liquefied Natural Gas. Omdat LNG een vrij nieuwe brandstof is, is het zaak om regelgeving, maatschappelijk draagvlak en de financiering te regelen zodat LNG op grote schaal stookolie in schepen en diesel in zware vrachtwagens kan vervangen. Daar zijn investerings- en fiscale regelingen voor nodig. Het is de bedoeling dat er over tien - vijftien jaar zo'n 2 tot 3 miljoen ton LNG vanuit Nederland in de markt is.

LNG is veel schoner, stiller en efficiënter dan de conventionele scheepsbrandstoffen', vertelt Patrick Cnubben van de stichting Energy Valley. 'Veel landen rondom de Noordzee hebben al aangegeven over te willen gaan op LNG. Voor het noordelijke MKB kan dat veel werk opleveren, omdat we hier veel scheepswerven hebben en alle schepen of de motoren moeten worden omgebouwd voor LNG. Daarnaast is het aantal gebruikers groot: visserij schepen, binnenvaartschepen maar ook veerdiensten zoals Rederij Doeksen kunnen allemaal over op LNG. Bovendien is het natuurlijk stukken schoner voor de Noordzee maar ook de Waddenzee, en bevordert het ook nog eens de Nederlands-Duitse samenwerking die als fundament kan dienen naar andere de landen rondom de Noordzee en mogelijk Oostzee.'

Vanuit de Green Deal LNG Rijn & Waddens, waar meerdere noordelijke partijen zoals Energy Valley, Gasunie en Groningen Seaports meedoen, wordt nu gezorgd dat de markt wordt ontwikkeld zodat de investeringen op gang kunnen komen. 'Daarvoor is een impulsregeling nodig vanuit de overheid', zegt Cnubben die vanuit deze Green Deal medeverantwoordelijk is voor de financieringsparagraaf. 'Je moet niet alleen gaan subsidiëren, maar zorgen dat investeren aantrekkelijk wordt. Daarom vragen we van de overheid een attractief, bestendig en effectief regime. De ontwikkeling van de LNG-markt is tenslotte erg goed voor de BV Nederland: voor de economie omdat het geld en werkgelegenheid oplevert, voor de volksgezondheid en het milieu omdat er bij de verbranding géén SO₂, veel minder fijn-

stof en andere milieubelastende componenten en een stuk minder CO₂ worden uitgestoten. Bovendien is op lange termijn LNG ook nog te vergroenen tot bio-LNG.'

Het is de bedoeling dat er nog in 2012 een plan ligt, dat snel daarna in uitvoering kan worden genomen. Een belangrijke datum daarbij is 1 januari 2015; dan is het gebruik van scheepsbrandstof met een zwavelgehalte van 0,1 procent in het Kanaal, de Noordzee en de Oostzee verplicht. Die kans gaat de markt voor het niet-zwavelhoudende LNG zeker grijpen. ◀

GREEN PLANET

Green Planet levert streekproduct groen gas dankzij Attero

Het eerste tankstation waar honderd procent echt groen gas te verkrijgen is. Dat zal Green Planet in Pesse zijn dankzij de aanleg van een groen gasleiding tussen het pompstation en vuilverwerkingsbedrijf Attero in Wijster. Op 15 mei werd de aanleg officieel gestart.

Eind dit jaar moet het zover zijn: dan is Green Planet bij de afrit van de A28 verrezen en kan iedereen zijn auto elektrisch 'bijtanken' of voltanken met duurzame brandstoffen als biodiesel, ethanolbenzine en natuurlijk groen gas. Een waar streekproduct, want vuilverwerker Attero produceert het groene gas zelf door organisch afval uit restafval te scheiden en dit te vergisten. Vervolgens wordt het via de 5 kilometer lange leiding naar het tankstation van Edward Doorten in Pesse gepompt.

Het bouwrijp maken van de grond voor Green Planet, dat naast een tankstation ook een informatie- en belevingscentrum wordt, is inmiddels begonnen. 4,6 miljoen euro gaat het project in totaal kosten, waarvan bijna 1 miljoen euro vanuit het Ministerie van EL&I middels de Unieke Kansen Regeling. De groen gasleiding wordt aangelegd in samenwerking met Rendo Netwerken, BAM Infratechniek Noordoost en de firma A. Hak. Green Planet komt mede tot stand dankzij ondersteuning van de provincie Drenthe, de BOVAG en de stichting Energy Valley. ◀

Nog eind dit jaar heeft bedrijventerrein Messchenveld in Assen een vernuftig openbaar verlichtingssysteem dat niet alleen energie en dus geld bespaart, maar ook het beste van twee noordelijke werelden is: energie en sensortechnologie. Lees verder op pagina 2. ◀

colofon

| Dit is een uitgave van de stichting Energy Valley | Zomereditie 2012 | Vormgeving en productie: FC Groningen Media | Redactie en eindredactie: Evelien Hofman
| Voor vragen over deze uitgave kunt u contact opnemen met: stichting Energy Valley, Postbus 11073, 9700 CB Groningen, tel 050-7890010 info@energyvalley.nl www.energyvalley.nl

SLIMME ENERGIE

Een primeur voor Nederland. Nog voor het einde van dit jaar heeft het bedrijventerrein Messchenveld in Assen slimme openbare verlichting op basis van sensoren. Duurzaam, innovatief en de perfecte combi met de stad haar speerpunten: energie en sensortechnologie. Via de noordelijke businessclub voor smart grids New Energy Business Community (NEBC) kwam Assen in contact met het bedrijf Tvilight, dat de bestaande lantaarnpalen gaat aanpassen.

Assen bespaart fors met slimme openbare verlichting

Messchenveld is een nieuw bedrijventerrein in het noorden van Assen waar alles perfect voor elkaar is', vertelt beleidsadviseur Alfred Middelkamp van de gemeente. 'Het terrein is mooi, de infrastructuur is goed. Maar het terrein werd aangelegd voor de crisis dus het loopt niet zo hard met de komst van nieuwe bedrijven als de bedoeling was. Er is nog voldoende ruimte, terwijl de straatver-

lichting wel overal is aangelegd en altijd brandt voor de veiligheid. Noodzakelijk, maar het verbruikt natuurlijk veel energie en kost dus geld. Daarom hebben we besloten dat de verlichting een stuk zuiniger moest worden.'

10.000 tot 12.000 kWh. En in twintig jaar kan ongeveer 300 ton CO₂ bespaard worden. Ook het onderhoud is goedkoper. Omdat de lampen via een draadloze verbinding met elkaar en de centrale communiceren, kun je makkelijker anticiperen en gebreken meteen constateren. Dat scheelt zo vijftig procent ten opzichte van ad hoc moeten repareren.' En, ook niet onbelangrijk, de vrijwel nieuwe lantaarnpalen en armaturen hoeven niet vervangen te worden. Er worden alleen zuinige LED-lampen in geplaatst en sensoren plus slimme hardware bevestigd.

Innovatief

De slimme openbare verlichting die Assen krijgt, is in meerdere opzichten innovatief. 'Het communiceren via sensoren met de omgeving, de centrale en tussen de lampen onderling, is nieuw', vertelt Shah die met zijn systeem al eerder de Campus Energy Challenge prijs van de TU Delft won. Ook het feit dat het systeem in te bouwen is in bestaande verlichting, mag bijzonder genoemd worden. En kansrijk natuurlijk,

want zo is het makkelijk uit te breiden naar de rest van de stad als het systeem op Messchenveld bevalt. 'Dat zal dan ook zeker gebeuren', zegt Middelkamp.

NEBC

Om de beste ontwikkelaar met het meest geschikte systeem te vinden, zette Middelkamp de case uit bij de NEBC. 'Daar kwamen zeven reacties op, waarvan Tvilight de beste was.' Maar zoals het in het Noorden meestal gaat, opereert Shah niet alleen. 'We hebben onze partners bewust dichtbij gezocht, dus zowel de hardware als de software wordt ontwikkeld door noordelijke bedrijven. Ook de stichting Energy Valley en het Hanze Institute for Technology en Sensor Universe werken mee.' Een typisch noordelijke samenwerking dus waar alle sterke punten samenkomen.

Het systeem wordt dit jaar in fasen getest en geëvalueerd samen met de bedrijven op Messchenveld en in december volledig in gebruik genomen.

lichting wel overal is aangelegd en altijd brandt voor de veiligheid. Noodzakelijk, maar het verbruikt natuurlijk veel energie en kost dus geld. Daarom hebben we besloten dat de verlichting een stuk zuiniger moest worden.'

De oplossing: licht dat alleen brandt waar en wanneer het nodig is. Als er niemand in de buurt is, is het gedimd. Loopt, rijdt of fietst er iemand, dan gaat het licht aan. De lichten communiceren onderling en met de centrale. Zo brandt er altijd een rij van lampen die met de weggebruiker 'meebeweegt'. 'Het licht verwelkomt je', vertelt Chintan Shah van het Groningse bedrijf Tvilight dat slimme verlichting ontwikkelt. Ook de sterkte is aan te passen. Is het rustig, dan is het licht sterk gedimd. Maar bij calamiteiten kunnen de lampen op volle sterkte branden. Belangrijk voor de hulpdiensten, maar ook als inbraakpreventie.

Besparing

Dat de slimme verlichting een hoop energie en dus geld gaat besparen, spreekt voor zich. Hoeveel? 'Dat hebben we berekend', vertelt Shah. 'Hoewel het natuurlijk wel afhangt van hoe snel het terrein bebouwd wordt en dus hoe snel het drukker wordt', voegt Middelkamp toe. 'Je kunt tot 80 procent besparen. In de huidige situatie verbruikt de verlichting daar zo'n 34.000 kWh. Met de nieuwe verlichting is dat nog maar

COMMENTAAR

Energy Innovation

Innovatie gaat het best van onder af. De spectaculaire ontwikkeling van de DONG Energy Solar Challenge bewijst dat opnieuw. Elders in deze Recourse vindt u een artikel over deze race met innovatieve boten die op zonne-energie elke twee jaar het elfstedentrajec afleggen. Inmiddels veruit de belangrijkste race voor zonneboten ter wereld!

De teams worden uitgedaagd om duidelijke innovaties in de aandrijving van de boten aan te brengen. Dat lukt: tijdens de eerste race ging de snelste zonneboot 10 km per uur. Tijdens de tweede race was dat 20 km en tijdens de derde race 40 km.

In juli dit jaar wordt de volgende Solar Challenge georganiseerd. Om te voorkomen dat de boten onverantwoorde snelheden bereiken van boven de 60 km zijn de technische beperkingen aanmerkelijk aangescherpt. Bovendien blijkt de technologie inmiddels ook commercieel breed inzetbaar. Zo zie je maar, hoe je door een leuk initiatief als een zonnebotenrace tot innovatie van een branche kunt komen.

Inmiddels is er een hele industrie ontstaan rondom elektrisch varen en zijn er talrijke nieuwe bedrijfsactiviteiten op het gebied van varen op zonne-energie. Straks vaart heel Nederland geruisloos op zonne-energie.

Voor de Topsector Energie lijkt me dit een prachtig voorbeeld hoe we in Energy Valley praktijk en innovatie laten samenvloeien. Dat geldt niet alleen op het gebied van varen op zonne-energie. Bij het opstellen van de innovatiecontracten hebben we samen met bedrijven op alle energie- innovatiethe-ma's op een doortastende wijze concrete projecten geformuleerd.

Het is duidelijk: Energy Valley leads Energy Innovation in the Netherlands.

Gerrit van Werven
Directeur stichting Energy Valley

PROVINCIE DRENTHE

Nieuw Energieprogramma provincie Drenthe Duurzaamheid biedt economische kansen

De provincie Drenthe zet voor 2012-2015 in op 300 miljoen euro aan investeringen uit het bedrijfsleven voor duurzame/biobased energie. Daarnaast beoogt zij een fors deel van de nationale productie van groen gas in Drenthe te realiseren. Uitgangspunt hierbij is de investeringsbereidheid vanuit de markt die zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld in Drenthe. 'De markt is aan zet, de provincie vervult de rol van verbinder en faciliterend regisseur', aldus gedeputeerde Tanja Klip-Martin.

Economische motieven

Het nieuwe programma Klimaat en Energie zet vooral in op robuuste projecten en zekerheid. De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat vooral sturen op economische motieven bijdraagt aan de vorming van nieuwe projecten.

Samenhang

Binnen de samenwerking in de Energy Valley regio wordt gefocust op de thema's Groen Gas, Onderzoek & Onderwijs en duurzame energie, biobased energieopwekking en slimme netwerken. Deze focus vormt ook de basis voor het nieuwe Drentse Energieprogramma.

Green Deals

Om haar energiedoelstellingen te behalen zet de provincie Drenthe, naast de onlangs opgerichte Drentse Energie Organisatie, in op Drentse Green Deals. In deze overeenkomsten formuleert de provincie haar inspanningen voor ondersteuning op basis van een voorgenomen investering/inspanning van de betreffende organisatie. Onlangs sloot de

provincie Drenthe de eerste provinciale Green Deals. De eerste met Avebe in Gasselternijveen voor onder meer de productie van biogas en een sterke reductie van het energieverbruik in het proces van eiwitwinning uit aardappelen. De tweede Green Deal sloot de provincie met Dutch Recycling Solutions, een bedrijf dat gebruik gaat maken van de restwarmte die op het terrein beschikbaar is van Attero. Binnenkort verwacht de provincie een Green Deal af te sluiten met het in aanbouw zijnde duurzame tankstation Green Planet in Pesse. Het tankstation wordt rechtstreeks aangesloten op de biogasleiding van het ETP en wordt daarmee de eerste aanbieder van puur groen gas aan de pomp.

Op het snijvlak van de topsectoren Water en Energie bevindt zich waterkracht: het opwekken van energie uit water. Een belangrijke economische kans voor de Energy Valley regio, waar water en energie twee belangrijke speerpunten zijn. Om het opwekken van energie door waterkracht tot volle wasdom te brengen, is in 2010 het Tidal Testing Centre (TTC) in Den Oever opgezet. Sinds begin dit jaar is Pieter Bergmeijer directeur.

Pieter Bergmeijer:

'Afsluitdijk internationale etalage water en energie'

Wat gebeurt er in Tidal Testing Centre?

'Het Tidal Testing Centre is een testfaciliteit voor energie uit waterstroming en daarnaast een kenniscentrum. In de spuilsuis bij Den Oever waar het water stroomt met een snelheid van tussen de 2,5 en 4,5 meter per seconde is inmiddels het tweede prototype getijstroomturbine geplaatst. Maar we willen meer: de bedoeling is om met een drijvend ponton, bijvoorbeeld voor de kust van Texel, offshore te gaan testen.'

'Het TTC, dat is voortgekomen uit de turbinebouwer Tocado, is als onafhankelijke stichting opgericht in 2009. Sinds 2010 voert het TTC met meerdere kennispartners binnen het programma EFRO/Kansen voor West een onderzoek uit naar offshore getijstroomturbines. Dit programma richt zich op economische structuurversterking in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Flevoland en vier Randstadsteden. Het wordt grotendeels gefinancierd door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. In 2011 is daar als nieuwe activiteit voor het TTC het Europese Marinet programma bij gekomen. Daarin wordt internationaal samengewerkt met andere testsites en ontwikkelaars van getijstroomturbines.'

Hoe uniek is dit Tidal Testing Centre?

'Er zijn meerdere testcentra in Europa; allemaal met een eigen 'specialisme'. Zo wordt er bij de University of Strathclyde getest op labschaal in een basin, terwijl men bij het EMEC juist test onder de meest barre condities, zoals op grotere diepte en onder

hevige stroming. Juist die verscheidenheid is belangrijk om Europees breed testfaciliteiten te bieden die aansluiten bij de ontwikkelingsfase van verschillende types getijstroomturbines. Samenwerking is daarbij essentieel om bijvoorbeeld testmethoden en normen op elkaar af te stemmen.'

Wordt er al samengewerkt?

'Zeker, vooral binnen Nederland zelf. Onlangs is het innovatiecontract Delta-technologie ingediend vanuit de topsector water, waarbij Energiedijken een belangrijk innovatiethema vormen. De provincies Zeeland, Zuid-Holland, Noord-Holland en Fryslân werken samen om in het noorden stromingsenergie, zonne-energie, solarroad en blue energy te testen en te demonstreren en in de zuidwestelijke delta grootschalig uit te rollen. Met de onder-tekening van veertien Letters of Intent door bedrijfsleven en kennisinstellingen is de ontwikkeling van het Grevelingen Tidal Test Centre van start gegaan met als doel een getijstroomcentrale te realiseren. Daar zijn we als TTC nauw bij betrokken. Maar daarnaast willen we ook de samenwerking met het Schotse EMEC ver verkennen die inmiddels een belangrijke speler op dit gebied is.'

Wat moet er volgens het Innovatiecontract zoal onderzocht worden?

'Energieopwekking uiteraard. Daarnaast ook integratie in de waterkering, omgevingseffecten zoals de invloed van energie uit water op de visveiligheid, biodiversiteit en het ecologisch systeem, en realisatie en

beheer: hoe zorg je bijvoorbeeld dat de multifunctionaliteit van dijken - energieopwekking en veiligheid - prioriteit krijgt in de besluitvorming?'

Hoe lucratief is energie uit waterkracht?

'Het moet nog lucratief worden. Wereldwijd kunnen blue energy en getijstroom voor minstens zeven procent bijdragen aan de toekomstige energiebehoefte. Energie uit water is zeer interessant want het is onzichtbaar, niet landschapvervuilend en schoon. De markt moet zich nog ontwikkelen. De stroom die de turbines leveren is momenteel nog duur, omdat de turbines zelf nog duur en schaars zijn. Er moet dus nog meer afzet komen. Maar getijstroom kan substantiële bedrijvigheid opleveren. De verwachting is dat in 2020 200 miljoen euro wordt omgezet aan getijstroomturbines door Tocado International in Den Oever. Het Tidal Testing Centre, dat overigens wel onafhankelijk wil blijven,

staat ten dienste van de snelle ontwikkeling van de industrie. Daarom is het óók een kenniscentrum. Overigens is Tocado wereldwijd de eerste die met commerciële projecten bezig is; zij hebben net opdrachten in Japan en Korea binnengehaald voor energieopwekking uit rivierstroming.'

Wat betekent het Tidal Testing Centre voor de Energy Valley regio?

'Energie uit water kan hoogwaardige werkgelegenheid in de regio opleveren. En de Afsluitdijk kan fungeren als internationale etalage van energie uit water. Daar worden wat de regio betreft turbines geplaatst in de nieuwe sluisen, waardoor de Afsluitdijk een prachtig voorbeeld wordt van de combinatie tussen veiligheid en energieopwekking. Het Tidal Testing Centre wordt, in samenwerking met de andere centra, de spil in kennisontwikkeling, het testen en demonstreren van de turbines. Zo wordt er een exportproduct ontwikkeld dat bedrijven de kans biedt om vanuit hier de wereldmarkt te veroveren.'

VAN ONZE PARTNERS

GEMEENTE GRONINGEN

Stad Groningen ontwikkelt heldere visie op ondergrond en warmte

Binnenkort heeft de gemeente Groningen naast de visie op de ondergrond 'Stad Verdiept' ook een visie en strategie voor warmte: 'Groningen duurzaam warm'. In juni worden beide visies aan de gemeenteraad voorgelegd.

'Stad Verdiept' beperkt zich niet alleen tot de ondergrond, maar verbindt onder- en bovengrond. Een nieuwe driedimensionale benadering van ruimtelijke ordening, met de ondergrond als integraal onderdeel van de stedelijke ruimte. Daarbij worden drie thema's onderscheiden: ruimte, water en bodemenergie.

'Groningen duurzaam warm' geeft een verdere uitwerking aan het thema bodemenergie. Hiervoor zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd zoals een potentieelstudie bodemenergie en een potentieelstudie warmte uit het riool. Tevens is gekeken naar restwarmte en

welke marsroute gevolgd moet worden tot het winnen van diepe aardwarmte (geothermie). Uit de studies blijkt dat met het beschikbare potentieel in vooral de ondergrond de ambitie van 15 procent CO₂ vermindering ingevuld kan worden. De rol van de gemeentelijke overheid is daarbij van doorslaggevende betekenis. Vanwege de noodzakelijke aanleg van kostbare ondergrondse warmte-infrastructuur, als ruggengraat van een nieuwe nutsvoorziening. Maar ook om de toegankelijkheid, betrouwbaarheid en betaalbaarheid van de energievoorziening te waarborgen. Dit vereist krachtige gemeentelijke regie.

Nog maar twee drie edities gehad, en nu al een internationaal voorbeeld: de DONG Energy Solar Challenge. In Fryslân weten ze wel hoe ze een zonnebotenrace moeten organiseren. Komende zomer, van 8 tot en met 14 juli, wordt de wedstrijd met zelfgebouwde boten op zonne-energie voor de derde keer gehouden.

DONG Energy Solar Challenge groeit uit tot internationaal voorbeeld

Het verhaal van de Solar Challenge begint in 2004 toen Bouwe de Boer van de provincie Fryslân bedacht dat wat ze in Australië op de weg doen, in zijn provincie bij uitstek op het water zou kunnen. Want water, boten én zonne-energie: dat is Fryslân. De Elfstedentocht voor zonneboten was geboren, en in 2006 voeren voor het eerst 24 teams op zonne-energie langs alle Friese steden.

gros van de deelnemers is student aan het hbo of wo, daarnaast doet een aantal bedrijven mee en één of twee particulieren.'

Formule 1

Dit jaar is er meer geïnvesteerd in de boten, want deelnemers krijgen allemaal de mogelijkheid een romp af te nemen bij de organisatie. 'De vorige editie hadden we nog draagvleugels/gliders, een soort hoovercrafts die boven het water uit steken.' Voor de volgende keer willen we ook kijken of we minder zonnepanelen beschikbaar kunnen stellen, bij wijze van beperkende maatregel. We zijn tenslotte de Formule 1 voor het elektrisch varen.' Hoe hard zo'n boot gaat? 'Gemiddeld 20 kilometer per uur; in de sprint komen ze boven de 40. Overigens is de innovatie behoorlijk snel gegaan: in 2006 legde de snelste boot de 220 kilometer in 16 uur en 50 minuten af, in 2010 was dat in 11 uur en 26 minuten.'

Heel blij is Bosscha dat de oude route weer volledig in ere is hersteld. 'Vanwege dammen in de Blikvaart moest er voorheen een stukje gekluund worden. Dit jaar is de route wat veranderd, wat schitterende plaatjes oplevert.'

Want Fryslân wordt toch maar mooi op de kaart gezet met dit evenement. Maar dat niet alleen, ook economisch heeft de Solar Challenge effect. 'Het is een broedplaats geworden voor duurzaamheid, techniek en innovatie', vertelt Bosscha. Zo zijn er al bedrijven opgericht door eerdere deelnemers, en zijn bedrijven rondom de race gaan samenwerken. 'Bovendien wordt Fryslân op de kaart gezet als innovatieve regio, wat de nodige bedrijvigheid aantrekt.'

Businessclub

Juist omdat de economische spin-off zo groot is, wil Bosscha graag de Vrienden van de Solar Challenge uitbouwen tot businessclub. 'De Solar Challenge is een prachtig vehikel om je bij aan te sluiten als bedrijf. Partijen vinden elkaar, doen zaken en stimuleren duurzaamheid. Kijk maar naar de grote groep organisaties die zich bij de

maar varen; om dit effectief en efficiënt te kunnen doen zijn er ingewikkelde berekeningen nodig.'

Dat maakt het bouwen van een boot tot een leerzaam studieproject bij uitstek. Maar de doelstelling van de organisatie gaat verder dan alleen duurzame innovatie. 'Duurzaamheid gaat natuurlijk over de toekomst van de jeugd: hoe

De wedstrijd kent drie klassen: A, B en de Topklasse. De bedoeling is dat zij met een zelfgebouwde boot op zonne-energie zo snel mogelijk de route afleggen. Daarnaast is er een innovatieprijs. De eerste twee klassen krijgen hun zonnepanelen geleverd door het bedrijf The Sun Factory, de Topklasse maakt ze zelf.

Vernieuwing

Dat de race technische innovaties flink stimuleert spreekt voor zich, maar ook de wedstrijd zelf vernieuwt constant. Nieuw dit jaar is bijvoorbeeld de directeur, want na de vorige editie nam Albert Bosscha - in het dagelijks leven eigenaar van ABmans bv - het stokje over van Andries van Weperen. 'Van bezemboot naar baas', grapt hij, 'want ik was al vanaf het begin vrijwilliger. Waanzinnig leuk en ik voelde me heel vereerd.'

Ook nieuw is het grote aantal internationale teams. 'Een derde. 14 van de 42 teams komen uit negen verschillende landen, waarvan de verste uit China', vertelt Bosscha. 'Ze komen uit alle windstreken: Brazilië, USA, Finland, Turkije, België, Duitsland, Polen en natuurlijk Nederland. Het

race hebben aangesloten: natuurlijk de provincie Fryslân en alle gemeenten op de route, maar ook de Kooperaasje Fryslân 2040. Bovendien gaan we in 2014 samenwerken met de Sail in Harlingen: op de dag dat de eerste tallships binnenkomen, varen de zonneboten daar langs. Maar vergeet ook de sponsors niet: bedrijven sluiten zich tegenwoordig niet meer sec voor de reclame aan, ze willen erbij horen.'

Internationaal voorbeeld

Ook internationaal maakt de DONG Energy Solar Challenge indruk. Zoveel, dat Bosscha en zijn organisatie team al zijn gevraagd om te helpen iets soortgelijks op te zetten in België en Bahrein. Want hoewel het eenvoudig klinkt, is varen op zonne-energie niet niks. 'De zon is de bepalende factor maar de boten varen ook op direct licht. Alleen dan moet je wel een goede accu mee hebben, zodat de boot niet stil komt te liggen onder een brug. Het is dus niet alleen

geef je de wereld door? Dan moet je op een andere manier naar energie kijken, waarvan zonne-energie één manier is. En nog een lucratieve ook. Het is geen vraag meer of het grootschalig wordt ingezet, maar wannéer. Want het rendement is hoog en de kosten worden steeds lager', zegt Bosscha.

Om de jeugd actief te betrekken bij dit duurzame toekomstthema, houdt de Natuur- en Milieufederatie Fryslân een mini-zonnebotenrace. 'Met melkpakken waarop een zonnepaneeltje is gemonteerd', vertelt Bosscha. Zo leren ze dat duurzaamheid alles met verbeteringen en vooruitgang te maken heeft, en dat er steeds meer mogelijk is.'

Kortom: de DONG Energy Solar Challenge is méér dan alleen een twejaarlijkse zonnebotenrace. Het is duurzaamheid, innovatie, economie, jeugd, toekomst, en hopelijk ook mooi weer. ☀

INFO

Meer weten over de DONG Energy Solar Challenge? Zie www.dongenergysolarchallenge.nl en op Twitter: @dsc2012 #dsc12. De race is te volgen van 8 t/m 15 juli op RTL7.

Energy Valley Solar Day

De stichting Energy Valley houdt tijdens de DONG Energy Solar Challenge op 11 juli een relatie-event: de Energy Valley Solar Day. Dit evenement is op uitnodiging gratis toegankelijk voor onder andere Energy Valley Platformleden.

Gasopslag Bergermeer versterkt positie Gasrotonde van Europa

GASOPSLAG BERGERMEER

Op 2 mei was de kogel door de kerk: de Raad van State sprak uit dat de Gasopslag Bergermeer doorgang kan vinden. Goed nieuws voor TAQA Energy, want die gaat de gasopslag exploiteren. En goed economisch nieuws voor de regio, want dankzij de opslag komt er extra werkgelegenheid. Maar ook de rest van Nederland vaart er wel bij want de gasopslag Bergermeer betekent leveringszekerheid en de positie van Nederland als Gasrotonde voor Noordwest-Europa wordt ermee versterkt. Er kan ruim vier miljard kuub in het veld worden opgeslagen. Directeur Jan Willem van Hoogstraten legt uit wat het belang van de gasopslag is voor de leveringszekerheid, de economie en de energietransitie.

Waarom is de Gasopslag Bergermeer belangrijk?

'De vraag naar en het aanbod van gas wisselen sterk. Nu het Groningenveld minder flexibel wordt, zijn extra gasopslagen nodig om de continuïteit te waarborgen. Niet alleen om te leveren aan de consument, maar ook om gasgestookte centrales te voorzien als die moeten opstoken. Natuurlijk is gas te importeren, maar vanuit Rusland duurt het bijvoorbeeld al vijf dagen voordat het gas hier arriveert. Dus voor de leveringszekerheid is gasopslag nodig. Toen het afgelopen februari zo koud was bijvoorbeeld, werden alle gasopslagen in Nederland aangesproken. Dat bewijst maar weer de noodzaak ervan.'

'Daarnaast wordt de gasmarkt steeds verder geliberaliseerd en dat vraagt om meer flexibiliteit. Gasopslag Bergermeer gaat ertoe bijdragen dat de gasmarkt beter functioneert en dat zal ook zichtbaar worden in de consumentenprijs voor gas.'

Waarom juist daar?

'Het gas zal worden opgeslagen in het Bergermeerveld tussen Bergen en Alkmaar, waar sinds de jaren zeventig gas werd gewonnen.

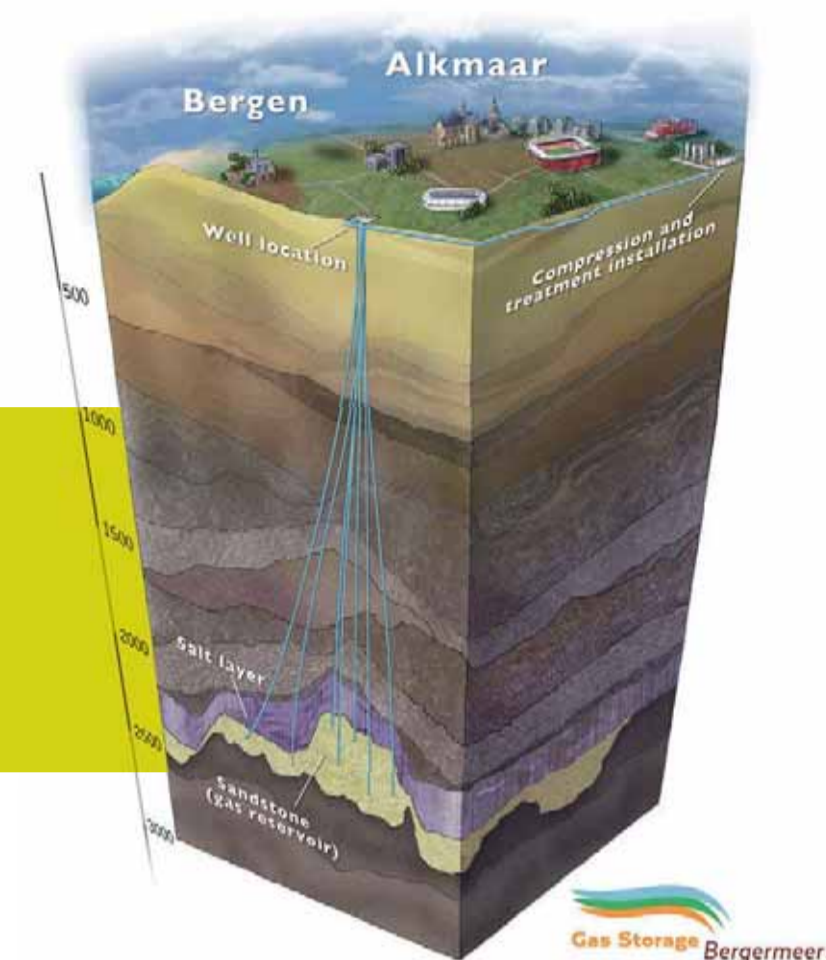
Het veld is nu 'leeg' dus er is ruimte voor opslag. Het veld heeft een ideale grootte voor seizoensopslag - in de zomer opslaan voor gebruik in de winter - en bovendien is het daar makkelijk om er gas in te pompen en het er later weer uit te halen.'

Wat doet TAQA Energy?

'TAQA is een wereldwijd energiebedrijf dat investeert in onder andere de winning en productie van gas en initiatiefnemer is van de Gasopslag Bergermeer. De andere aandeelhouder is EBN. We exploiteren bijvoorbeeld ook de piekgasinstallatie in Alkmaar. We zitten tussen energiebedrijf en netwerkbedrijf in. De Gasopslag Bergermeer is het grootste project van TAQA in Nederland. Ik vergelijk de gasopslag altijd met de een parkeergarage, omdat elk bedrijf er gas op kan slaan: wie een plek wil, koopt een kaartje en rekt bij de uitgang af.'

Wat betekent de gasopslag economisch voor de regio?

'Voor Noord-Holland betekent het een enorme werkgelegenheidsimpuls: de bouw levert 3300 manjaren werk op waar van 2650 in Nederland en de gasopslag

zelf zo'n 150 permanente banen. Noord-Holland-Noord krijgt een steeds sterkere energiefocus, en daar werken we graag aan mee. Daarom werken we samen met andere partijen om het Nederlands Expertisecentrum Biomassavergassing te realiseren, aan de hand van een door ECN ontwikkelde installatie die biomassa vergast tot groen gas. Ook komt nabij de gasbehandelingsinstallatie voor de gasopslag een Energy Innovation Park, met bedrijvigheid op het terrein van energie.'

'De energiemarkt is een Europese aangelegenheid. De Gasopslag Bergermeer draagt bij aan de positie van Nederland als Gasrotonde omdat dit de grootste vrij toegankelijke gasopslag van Europa wordt. Dankzij de gasopslag krijgt Nederland een nog belangrijkere rol in de distributie van aardgas in Noordwest-Europa.'

Op welke manier draagt de gasopslag bij aan de energietransitie?

'Aardgas is de schoonste fossiele energiebron. Bovendien kan het gas in de gasopslag heel snel worden ingezet als balanceringsmiddel bij duurzame stroomproductie. Als windmolens minder elektriciteit produceren omdat het niet hard waait bijvoorbeeld, kunnen gasgestookte centrales dit compenseren. Om snel aan gas te komen, kan de gasopslag Bergermeer worden aangesproken.'

Hoe gaat het nu verder?

'We injecteren al drie jaar lang gas in het veld, om het langzaam weer op druk te brengen. Ook zijn we al gestart om met de omwonenden te communiceren. Er moeten nog putten worden geboord, leidingen aangelegd en er wordt een gasbehandelingsinstallatie gebouwd op een industrieterrein aan de rand van Alkmaar. Uiteindelijk moet de opslag in april 2014 operationeel zijn.'

SLIM WONEN

Energiezuinig wonen is de toekomst. Dat vinden dertien samenwerkingsverbanden van bedrijven in Noord-Nederland. Wel vinden zij dat het slimmer kan. Door samen te werken maken deze bedrijven het nemen van energiebesparende maatregelen beter en makkelijker. Zij denken

Wie wil er nou niet comfortabel wonen, maar wel met een lagere energierekening? SLIM wonen met energie is een nieuw en uniek concept waarbij bedrijven hun krachten bundelen om woningeigenaren te helpen hun woning slim en makkelijk energiezuinig te maken. SLIM aanbieders nemen de woningeigenaar het werk uit handen. Hij heeft één contactpersoon die bekijkt welke energiebesparende maatregelen het meeste opleveren en die de uitvoering regelt. De woningeigenaar slaat daarmee drie vliegen in één klap: een lagere energierekening, meer wooncomfort en het is ook nog eens goed voor het milieu. Dat is SLIM!

SLIM wonen met energie!

mee! Er wordt gekeken naar de hele woning en uitgezocht welke maatregelen de woningeigenaar het meeste comfort en de grootste besparing opleveren. De SLIM aanbieders doen in een woning wat zinvol is en maken het ook mogelijk in kleinere stappen toe te werken naar een energiezuinige woning. Zo wordt energiezuinig wonen voor iedereen bereikbaar.

Eén visie en beeldmerk

SLIM wonen met energie is een goed voorbeeld van de markt die de handschoen oppakt en de kansen in de markt van energiebesparing grijpt. Ruim 100 bedrijven werken nu samen in 13 consortia. De SLIM consortia willen in 2012 ruim 7000 woningen energiezuiniger maken.

Alle consortia hebben hun eigen aanpak en producten. De één werkt lokaal, de ander in heel Noord-Nederland. Maar allen vanuit dezelfde gedachte: SLIM wonen met energie.

Meer weten over SLIM wonen met energie? Kijk dan op www.slimwonenmetenergie.nl

Eneco en stichting Energy Valley samen voor duurzaamheid

Samen werken aan duurzame energieproductie. Dat is de kern van het partnership dat de stichting Energy Valley en Eneco zijn aangegaan. Bestuursvoorzitter Jeroen de Haas legt uit waarom beide partijen dit jaar de handen ineen hebben geslagen.

Waarom is Eneco strategisch partner van Energy Valley geworden?

'Sinds vorig jaar is Eneco betrokken bij Energy Valley. In eerste instantie ontstond de samenwerking doordat wij veel waarde hechten aan het zoeken van de verbinding met de samenleving. Niet vreemd, want onze wortels en bestaansrecht liggen in de samenleving. Eneco is van oudsher in handen van 60 Nederlandse gemeenten en met ruim 2 miljoen klanten bestaan we bij gratie en het vertrouwen dat we van de samenleving krijgen. Die verbinding zoeken wij nadrukkelijk ook met organisaties, overheden, bedrijven en consumenten in de noordelijke provincies. Energy Valley is voor ons de partij die ons een ingang kan bieden richting die belangrijke doelgroepen in het Noorden.'

'Duurzaamheid is voor ons een van de belangrijkste randvoorwaarden bij het aangaan van partnerships. Daarom hebben we ook nadrukkelijk vast laten leggen dat Energy Valley enkel actief (lobby)activiteiten verricht voor duurzame energie en energietransitie, en bijvoorbeeld niet voor energie uit steenkool. Duurzaamheid staat bij ons hoog in het vaandel en wij verwachten dat onze partners daar net zo over denken. Wij zijn daarom erg tevreden over de gemaakte afspraak met Energy Valley.'

Hoe wordt dit strategisch partnership vormgegeven?

'Net als Energy Valley willen wij dat dit partnership concreet iets oplevert. Er worden duidelijke doelstellingen geformuleerd die door beide partijen nagestreefd gaan worden. Voor ons is belangrijk dat wij via Energy Valley in contact worden gebracht met relevante partijen voor concrete duurzame projecten in Groningen, Friesland, Drenthe en Noord-Holland.'

Wat zijn de duurzaamheidsambities van Eneco?

'Onze ambities liggen op het terrein van duurzaamheid. Uiteindelijk streven wij naar duurzame energie voor iedereen, dus ook in het noorden van Nederland. Om dat te bereiken zal een verschuiving gaan plaatsvinden van grootschalige fossiele energieproductie, via grootschalige duurzame productie naar decentrale en duurzame opwek van energie. En wij willen de duurzame partner worden van consumenten en bedrijven die duurzaam en decentraal energie opwekken. Een van de doelstellingen die wij hebben, is dat in 2013 20 procent van de elektriciteit die wij aan onze klanten leveren duurzaam wordt geproduceerd. Hetzij via eigen duurzame productiemiddelen, hetzij via langjarige energiecontracten met duurzame producenten.'

Wat zijn de ambities van Eneco in de Energy Valley regio?

'Concrete duurzame projecten waar wij ons mee bezighouden in de Energy Valley regio zijn de bio-energiecentrale Golden Raand in Delfzijl en de biovergistingsinstallatie in Veendam. Wij willen door de samenwerking met Energy Valley kijken naar meer van dit soort duurzame projecten in deze regio, waarbij we graag de samenwerking zoeken met relevante partijen.'

Zon als motor voor de Friese economie

De provincie Fryslân heeft haar plannen voor zonnestroom gepresenteerd. De ambities zijn groot: het is de bedoeling dat er voor 2015 50 Megawatt aan zonnestroom wordt opgewekt en dat dit 75 banen oplevert. Deze 50 Megawatt, ongeveer 1 procent van de totaal opgewekte stroom in de provincie, is genoeg voor 12.500 huishoudens.

Steeds lucratiever is het, om zonnestroom op te wekken omdat de prijs voor zonnepanelen daalt. Bovendien is zonnestroom opwekken voor meerdere doelgroepen geschikt: voor kleingebruikers zoals burgers of het MKB, maar ook voor agrariërs.

De provincie Fryslân heeft in samenwerking met de gemeente Leeuwarden meerdere acties op touw gezet om burgers en organisaties aan de zonnestroom te krijgen.

Samenwerkingsagenda Slim met water en energie

In het kader van de samenwerkingsagenda 'Slim met water en energie' werken de provincie Fryslân en Leeuwarden nauw samen op het gebied van duurzame energie en watertechnologie. Het opwekken van zonnestroom draagt direct bij aan hun ambitie om straks onafhankelijk te zijn van fossiele brandstoffen zoals olie en aardgas.

Zonnepanelen op Leeuwarder basisscholen

Vijf zogeheten Proloogscholen (Openbaar primair basisonderwijs Leeuwarden) produceren nu zelf duurzame energie met zonnepanelen. Eind maart nam wethouder Isabelle Diks de zonnepanelen officieel in gebruik. Dat gebeurde in het bijzijn van alle leerlingen op basisschool De Wester. Proloog wil dat haar 18 basisscholen gebruikmaken van duurzame energie omdat dit geld bespaart en beter is voor het milieu. De Proloogscholen zijn de eerste scholen met zonnepanelen in Leeuwarden.

Eerste certificaten monteurs zonnepanelen

In mei zwaaide de eerste lichte monteurs zonnepanelen aan het ROC Friese Poort Bedrijfsopleidingen in Leeuwarden af. Gedeputeerde Hans Konst reikte de eerste certificaten uit aan 13 deelnemers van de cursus Zonnepanelen. De cursus 'Zonnepanelen, installatie op het dak' en de cursus 'Zonnepanelen, aansluiting op het net' werden door het ROC ontwikkeld op verzoek van de Energiewacht Groep. Het op een kwalitatief goede manier aanbrengen van zonnepanelen is voor veel installateurs nieuw. Passende scholing op het gebied van duurzame installatietechniek is dan ook van groot belang om de kwaliteit en veiligheid te waarborgen.

Stappenplan vereniging van eigenaren

Ook verenigingen van eigenaren willen graag energie opwekken met zonnepanelen. Vaak is er voldoende ruimte op het gemeenschappelijke dak maar in Nederland is nog weinig ervaring met gezamenlijke koop en beheer van zonnepanelen.

De bewoners van Wilhelminastaete in Leeuwarden hebben inmiddels wel ervaring opgedaan. Op 23 mei overhandigde bewoner Dik van Vliet een stappenplan aan wethouder Isabelle Diks van de gemeente Leeuwarden. Op het dak van Wilhelminastaete draait sinds november 2010 een installatie van 87 zonnepanelen. Deze panelen produceren jaarlijks ongeveer 12.500 kWh. De woningeigenaren van Wilhelminastaete ontvingen hiervoor in 2011 de P-NUTS award voor het mooiste burgerinitiatief. Jaarlijks worden deze P-NUTS awards uitgereikt aan lokale duurzame initiatieven.

Energiecongressen. Vaak hebben ze een technische of economische insteek, maar bij E180 op 25 en 26 april in Papenburg ging het over cultuurverandering als drijvende kracht van energiebesparing. Een grensoverschrijdend thema voor het Nederlands-Duitse congres, dat werd georganiseerd door het initiatief Duurzame Energieën Nederland Duitsland (NEND).

Fun maken van energie op congres E180

Als geen andere regio in Nederland en Duitsland staat de Eems Dollard Regio (EDR) voor duurzame energie. Veel grote energieleveranciers hebben zich hier gevestigd en legio innovatieve ondernemingen zijn uitgegroeid tot global players. Aan beide kanten van de grens is de energiebranche een van de belangrijkste motoren voor de economie. Om deze positie te kunnen behouden is samenwerken essentieel. Maar Nederland is Nederland en Duitsland is Duitsland en cultuurverschillen willen de boel nog wel eens vertragen. Energie trekt zich daar echter niets van aan; elektriciteit kent immers geen grenzen. Hoog tijd dus om van gedachten te wisselen over cultuurverschillen, gedragsverandering en verschillende energieoplossingen.

De sprekers tijdens deze dag waren net zo internationaal als de bezoekers; van beide kanten deden zij een duit in het zakje over cultuur en energie in hun thuisland. Onder andere de Groningse gedeputeerde Wilma Mansveld, Manfred

Wendt van Eems Achse e.V., Jens Winkler van Enercon, Gerrit van Werven van de stichting Energy Valley en Ingolfur Blüthorn van de Universiteit Bath bespraken hoe cultuurverandering bewerkstelligd kan worden en welke kansen er liggen in de EDR.

Een van de belangrijkste onderwerpen die ter sprake kwamen, wast het NIMBY-effect. Oftewel: not in my back yard. Want bedrijven kunnen wel willen investeren maar uiteindelijk zijn

het natuurlijk de bewoners van de regio die zich er óók achter moeten scharen, vooral als er landschappelijke gevolgen in het spel zijn.

Eén van de gedeelde meningen tijdens E180 was toch wel dat een positieve houding valt of staat met de juiste informatie. En daar zit 'm nou net de kneep want hoewel Nederland en Duitsland buurlanden zijn, zijn de gekozen energieoplossingen mede vanwege landschappelijke verschillen lang niet altijd hetzelfde. Om het nog maar niet te hebben over het subsidiebeleid in beide landen.

Die verschillen zorgen voor versplintering van de informatie, wat verwarring wekt. En verwarring is nooit goed als je wilt dat mensen hun houding ten opzichte van energie veranderen zodat zij er bewuster mee omgaan en het nut van veranderingen en investeringen gaan inzien. Kortom: er is een informatieparadox die energie voor de consument veel te complex maakt.

De oplossing? Informatie zou op maat gemaakt en aangeleverd moeten worden zodat men weet hoe te handelen. Maar dan ben je er nog niet: een positieve houding bereik je met positieve informatie. Oftewel: maak energie fun!

Het begin daarvan was er zeker tijdens E180, waar de vruchtbare samenwerking tussen Nederland en Duitsland - ondanks de verschillen - toch maar weer bevestigd werd door de sprekers en de 200 bezoekers. Met de handen ineen geslagen werd de start voor de cultuurverandering gemaakt. 🌍

E180 werd georganiseerd met medewerking van de volgende partijen: Provincie Groningen, Climate Centre North, stichting Energy Valley, TCNN en ADGM Events.

Wilma Mansveld wil nog meer investeringen in offshore wind uitlokken

Op 15 juni hield de Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA) de jaarlijkse Global Wind Day in Groningen en de Eemshaven. Niet voor niets koos de organisatie voor Noord-Nederland, want de regio heeft flink wat te bieden op het gebied van windenergie. Onder meer de stichting Energy Valley en de provincie Groningen waren medeorganisator. Die laatste zet nadrukkelijk in op offshore windenergie.

Offshore wind gaat de provincie Groningen flink wat bedrijvigheid en werkgelegenheid opleveren, zo staat in het projectplan Offshore Wind 2012-2015. In 2030 zijn volgens dit plan zeker 1000 mensen werkzaam in de offshore windsector in of rondom de Eemshaven. 'Zowel de Nederlandse als de Duitse windparken kunnen vanuit de Eemshaven gebouwd en onderhouden wor-

den', vertelt gedeputeerde Wilma Mansveld die onder meer Groningen Seaports en energie en klimaat in haar portefeuille heeft. 'Het gaat niet alleen om de Gemini windparken ten noorden van Schiermonnikoog, maar ook om de tientallen Duitse parken die gepland zijn in de Duitse Bocht.'

De provincie Groningen hoopt dan ook dat de financiering van de Gemini windparken - 150 turbines die in totaal 600 MW opwekken -

doorgaat. Daarnaast wordt er ook nog gelobbyd voor uitbreiding van het windgebied ten noorden van de Wadden, dat een potentiële capaciteit heeft van 5 tot 8 Gigawatt. 'Ik heb minister Verhagen voorgehouden dat wij als Groningen Seaports 35 miljoen hebben geïnvesteerd in kadeverzwaren voor offshore windactiviteiten. Het is nu aan het Rijk om het gebied boven de Wadden waar windmolens geplaatst kunnen worden, te vergroten.'

De provincie spant zich in om de ontwikkeling van de offshore windsector een boost te geven. Zo steunt Groningen de windopleiding voor mbo-technici van het Noorderpoort met 275.000 euro. Ook heeft de provincie het voortouw genomen bij het opzetten van het Europese Interreg project 4POWER, waarbij Europese kustregio's kennis en ervaring uitwisselen om zo de offshore windsector te versterken. De provincie heeft met een bijdrage van 80.000 euro gezorgd dat het project, waarmee 1,2 miljoen euro Europese subsidie is gemoed, tot stand kwam.

Volgens Mansveld moeten ook anderen zich inspannen. 'Het is belangrijk dat TenneT zo snel mogelijk verantwoordelijk moet worden gemaakt voor het Nederlandse net op zee en dat de kosten daarvan gesocialiseerd worden, net als in Duitsland. Zo wordt investeren in windparken aantrekkelijker en wordt de situatie gelijk getrokken met die voor elektriciteitsinfrastructuur op land. Dat levert bovendien de mogelijkheid op om samen te werken met onze oosterburen op het gebied van internationale elektriciteitsverbindingen en bij het plaatsen van een elektriciteitshub op zee', besluit Mansveld. 🌍

Organisatoren

De Global Wind Day werd georganiseerd door de NWEA, in samenwerking met de provincie Groningen, stichting Energy Valley, Groningen Seaports, RWE en KDE Energy.

Energy Valley Platform

Dé netwerkclub voor de energiesector

Het Energy Valley Platform is dé netwerkclub en informatiebron voor de noordelijke energiesector. Bent u ondernemer of werkzaam bij een kennisinstelling of overheidsinstantie? Wilt u op de hoogte blijven van de ontwikkelingen in de Energy Valley regio en meepraten én -denken? Word dan lid!

Exclusief voor leden worden regelmatig bijeenkomsten georganiseerd of kortingen geboden op andere relevante energiebijeenkomsten waar Platformleden elkaar ontmoeten om kennis in te winnen en te delen. De bijeenkomsten van het Energy Valley Platform zijn gratis toegankelijk en gekoppeld aan actuele ontwikkelingen in de Energy Valley regio.

Wordt u lid, dan maakt u deel uit van breed netwerk van energiepartijen, ontvangt u informatie over energieontwikkelingen, beleid, subsidie- en financieringsopties, profileert u uw organisatie op de website van Energy Valley, krijgt u gratis toegang tot of korting op evenementen en uitnodigingen voor handelsmissies en exportreizen.

Wilt u meer weten of u aanmelden, ga dan naar www.energyvalley.nl of neem contact op met Debby Huizer via 050-7890010.

PLATFORMLID

Mr Jewan de Goede, PlasBossinade:

'Energie is in beweging en PlasBossinade beweegt mee'

Hoe ziet PlasBossinade energie?

'Energie staat de laatste jaren in toenemende mate in de belangstelling. Overheden ontwikkelen energie-doelstellingen, sluiten convenanten en geven stimuleringssubsidies. Bedrijven onderzoeken hun groeipotentieel in dit marktsegment en zetten steeds vaker in onderling verband leveringsnetwerken op. Ook particulieren ontplooiën activiteiten op dit gebied, bijvoorbeeld door als collectief opdrachtgever warmte- koudetechniek toe te passen en energiesurplus terug te leveren aan reguliere netwerken. Energie leeft!'

Wat doet PlasBossinade?

PlasBossinade is een full-service kantoor, dat zijn wortels stevig in de noordelijke markt heeft. Naast diverse overheidspartijen, waaronder veel gemeenten en samenwerkingsverbanden, staan wij veel (industriële) ondernemingen bij. Onder meer op het Chemiepark Delfzijl, in de Eemshaven en op energietransitieparken

denkt PlasBossinade met haar klanten mee over bestaande en nieuwe activiteiten. Denk daarbij aan ondernemingsstructuren, joint-ventures en fiscale aspecten daarbij, maar ook advisering over de benodigde (ruimtelijke) besluiten en vergunningen, overeenkomsten of mededingingen.'

Wat is de relatie tussen PlasBossinade en energie?

'PlasBossinade is al vele jaren betrokken bij allerhande energieprojecten (on- en offshore windparken, stoomnetwerken, energietransitie). De ervaring die we daarbij opgedaan hebben, is gebundeld in de Praktijkgroep Energie die cliënten uit de energiebranche bijstaat en adviseert.'

Waar wil PlasBossinade over vijf jaar staan?

'Wij willen blijven bijdragen aan de energiesector in Noord-Nederland: onze klanten zodanig juridisch ondersteunen dat optimaal gebruik wordt gemaakt van beschikbaar energiepoteentiaal. Dankzij ons lidmaatschap van het Energy Valley Platform weten klanten uit de energiesector ons te vinden. Energie is in beweging en PlasBossinade beweegt daarin mee.'

PLATFORMLID

Erik van Engelen wil markt versnellen met Groen Gas Nederland

Wat doet uw organisatie?

'De stichting Groen Gas Nederland (GGNL) is een samenwerkingsverband tussen overheden en bedrijfsleven. GGNL is opgericht om de groengasmarkt te versnellen. Ons Kenniscentrum verzamelt en bundelt alle kennis over groen gas zodat die voor iedereen in de markt beschikbaar is. Onze marktontwikkelaars dragen oplossingen aan voor biogas- en groengasprojecten in het veld.'

Wat is uw relatie met energie?

'Nederland kan tot 2030 op de huidige manier van haar aardgasbronnen gebruikmaken. Vanaf 2030 daalt de gaswinning uit deze velden. De productie van groen gas of andere vormen van biogas biedt Nederland de gelegenheid in

de eigen gasbehoefte te blijven voorzien en te exporteren. Dat geeft een grote economische voorsprong.'

Waar wilt u over vijf jaar staan?

'We kijken vooruit tot 2025. Onze visie is dat in 2025 1,5 à 2 miljard Nm³ van het gas dat in Nederland wordt geproduceerd groen gas is dat door vergisting en vergassing van biomassa is verkregen.'

Waarom bent u lid van het Energy Valley Platform?

'Het Platform is voor ons een goede en laagdrempelige manier om in contact te komen met onze doelgroep, met name de bijeenkomsten zijn daarvoor erg geschikt. Het stelt ons in staat te laten zien wie we zijn en wat we doen.'

Wat hebt u andere Platformleden te bieden?

'Wij ontsluiten de groengasmarkt voor onze partners. Dat houdt in dat de kennis die bij hen gefragmenteerd aanwezig is door ons geordend en gebundeld wordt. En investeerders en afnemers van groen gas bieden we informatie, we duwen ze in de juist richting en proberen barrières die de groengasmarkt belemmeren op te heffen.'

AGENDA

20 juni	Green Beach	Noord-Holland
8-14 juli	DONG Energy Solar Challenge	Provincie Fryslân
11 juli	Energy Valley Solar Day	Bolsward
11 september	Groen Gas BBQ	
19-21 november	Energy Delta Convention	Martiniplaza, Groningen

